L. S. 363/84.

Aleg. 29.

Wniosek.

Zważywszy, że w kraju naszym znaczna część gmin jest dotąd pozbawioną jakiejkolwiek bądź szkoły, i że przy dzisiejszym stanie ustawodawstwa krajowego, a z uwagi na finansowe położenie kraju, rychłe zaradzenie tej potrzebie nie jest możliwem;

zważywszy, że już oddawna ustaliło się w kraju i w Sejmie przekonanie, że dzisiejsze szkoły nieodpowiadają w dostatecznej mierze rzeczywistym potrzebom ludu naszego i że trzeba je skierować na tory bardziej praktyczne, rokujące trwalszy pożytek, tem samem, że nauczyciel podając naukę, wskaże równocześnie uczniowi przyszłe jej zastosowanie w życiu;

zważywszy, że mianowicie szkoły wydziałowe dla chłopców okazały się zupełnie niepraktycznemi w dzisiejszym swoim ustroju i domagają się radykalnej reformy;

zważywszy wreszcie, że Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uchwalił już w przeszłym roku jednomyślnie ustawy, mające na celu zaradzenie powyż wymienionym brakom; że jednak te ustawy nieotrzymały sankcyi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I.

Ustawa z dnia . . . . mocą której zostają zmienione niektóre postanowienia z dnia 23. Maja 1873 (Dziennik ustaw państwa l. 250) o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posełania do nich dzieci.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Tytuł I.

Niżej wymienione artykuły ustawy z dnia 23. Maja 1874. (Dziennik ustaw państwa l. 250) o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posełania do nich dzieci, przestają odtąd obowiązywać. Artykuły te mają na przyszłość opiewać jak następuje:

Art. 4.

Liczba nauczycieli w każdej szkole ludowej będzie się stosować do liczby jej uczniów. Jeżeli liczba uczniów dosięga 80 przez trzy następujące po sobie lata, należy się postarać bezwarunkowo o drugiego nauczyciela; o trzeciego, gdy ta liczba dojdzie 160, i w tym stosunku dalej. Przy nauce półdniowej liczy się stu uczniów na jednego nauczyciela.

Art. 5.

Szkoła pospolita o czterech najmniej nauczycielach, powstanie tam gdzie liczba uczniów dosięga w trzech następujących po sobie latach najmniej 320 i gdzie Rada szkolna krajowa uzna potrzebę istnienia takiej szkoły. Gdzie liczba uczniów będzie wynosić przez trzy następujące po sobie lata 400, tam muszą być czterej nauczyciele ustanowieni.

Każda nowa szkoła wydziałowa powstanie wskutek osobnej ustawy krajowej; która także orzecze o charakterze tej szkoły i o środkach pieniężnych, za pomocą których szkoła ta ma być założoną i utrzymywaną.

Art. 6.

Oprócz szkół ludowych etatowych można zakładać szkoły filialne, w których nauczyciele młodsi będą udzielać naukę.

Szkoły takie powstaną:

a) tam gdzie najbliższa szkoła ludowa nie jest wprawdzie więcej jak na 4 kilometry odległa, lecz wskutek miejscowych przeszkód, czy to stale, czy też na dłuższy przeciąg czasu mniej dostępna;

b) tam gdzie odległość od najbliższej szkoły przenosi wprawdzie 4 kilometry, ale liczba dzieci nie jest stosunkowo znaczna;

c) wreszcie, tymczasowo tam gdzie zasoby gminy i przeznaczone na cele szkolnictwa ludowego fundusze okręgowe nie wystarczają na założenie szkoły etatowej, chociaż zresztą zachodzą okoliczności w artykule I. wyrażone.

Art. 7.

Władze szkolne będą miały na uwadze, iż należy przedewszystkiem zakładać szkoły filialne przynajmniej we wszystkich gminach, w których niema dotąd szkoły. Ma to się jednak stać bez uszczerbku zorganizowanych już szkół etatowych.

Art. 41.

Obowiązek uczęszczania do szkoły ludowej ustaje z ukończonym 12. rokiem życia, jedynie pod warunkiem, jeżeli uczeń udowodni dostateczną biegłość w gałęziach nauki przepisanych dla szkół ludowych.

Wolno jednak uczęszczać do szkoły także po upłynionym 12. roku życia, każdemu, choćby dopełnił powyższy warunek.

Po ukończeniu szkoły ludowej pospolitej winien każdy przez trzy lata jeszcze uczęszczać na kursa nauki dopełniającej.

Tytuł II.

Art. 1.

Polecam wykonanie niniejszej ustawy Mojemu Ministrowi oświecenia.

II.

Ustawa z dnia . . . . . . o ustroju publicznych szkół ludowych, a mianowicie szkół wydziałowych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

Art. 1.

Celem szkół ludowych pospolitych ma być nietylko udzielenie młodzieży wiadomości potrzebnych dla każdego człowieka, ale niemniej przygotowanie do praktycznego życia dokonane z uwzględnieniem stosunków miejscowych.

Uczeń, który ukończy czwatą klasę szkół ludowych pospolitych winien być przygotowany do szkół średnich. Nauka w każdej szkole winna tworzyć osobną, zaokrągloną całość.

Uczeń przejdzie zazwyczaj z każdym rokiem do wyższego stopnia nauki. Podział młodzieży na klasy lub oddziały będzie zależał od ilości nauczycieli.

Nauka półdniowa zostanie zaprowadzona w szkołach jedno, dwu i trzy-klasowych.

Art. 2.

Młodzież uzupełni naukę pobraną w szkołach ludowych pospolitych na kursach nauki dopełniającej.

Nauczyciel będzie udzielał tej nauki w godzinach, w których uczniowie będą wolni od zajęć praktycznych, a to w szkołach 1, 2 i 3-klasowych co najmniej przez 4, w szkołach 4, 5 i 6-klasowych co najmniej przez sześć godzin tygodniowo.

Na kursa tej nauki wolno uczęszczać aż do skończonego 20go roku życia.

Art. 3.

Przedmiotami nauki dopełniającej są:

a) Ćwiczenia w czytaniu przedewszystkiem w zbiorach przeznaczonych na ten cel, a obejmujących także wiadomości z historyi, geografii i nauk przyrodniczych.

b) najpospolitsze ogólne wiadomości o stylistyce praktycznej;
c) treściwy wykład o organizacyi władz i konstytucyi państwa:
d) rysunki ze szczególnem zastosowaniem do życia praktycznego;
e) rachunkowość pojedyncza;
f) najważniejsze wiadomości z zakresu gospodarstwa wiejskiego i ubocznych jego gałęzi, lub też technologii najważniejszego przemysłu miejscowego.

Art. 4.

Plany nauki dla szkół ludowych pospolitych i kursów nauki dopełniającej, zostaną sporządzone w sposób prawem przepisany, w myśl artykułów Igo i IIIgo niniejszej ustawy, z uwzględnieniem rozmaitości stosunków miejscowych, tudzież potrzeby nauki robót ręcznych.

Art. 5.

Szkoły wydziałowe będą istnieć w kraju dla dalszego kształcenia uczniów, którzy nie zamiarzają się udać do szkół średnich po ukończeniu szkoły ludowej pospolitej. — Szkoły wydziałowe będą osobne dla chłopców a osobne dla dziewcząt. Mogą mieć dwie, trzy lub cztery klas. Każdej klasie odpowiada rok nauki. Prócz dyrektora i katechety musi być osobny nauczyciel ustanowiony dla każdej klasy. Liczba godzin tygodniowej nauki wynosi w każdej klasie 24 do 30stu.

Art. 6.

Przedmiotami nauki w każdej szkole wydziałowej będą:
a) nauka religii;
b) nauka języków;
c) geografia i historya:
d) rachunki i rachunkowość pojedyncza;
e) rysunki z wolnej ręki i rysunki geometryczne;
f) kaligrafia;
g) muzyka albo spiew.

Wstęp do tych szkół będzie dozwolony po ukończeniu szkoły ludowej pospolitej.

Art. 7.

Szkoły wydziałowe dla chłopców będą przygotowywać uczniów swoich do zawodu przemysłowego albo rolniczego. Przedmiotami nauki w tych szkołach będą obok wyliczonych w artykule 6stym:
a) technologia albo gospodarstwo wiejskie;
b) gimnastyka;
c) ćwiczenia mechaniczne.

Art. 8.

Celem nauki w szkołach wydziałowych żeńskich ma być ogólne wykształcenie, niepomijając jednak potrzeb praktycznych.

Przedmiotami nauki w tych szkołach będą oprócz wyliczonych w artykule 6tym:

jako przedmioty obowiązkowe:

a) historya literatury przedewszystkiem ojczystej;
b) nauka gospodarstwa domowego i robót kobiecych;
c) hygiena w zakresie obszerniejszym jak w szkołach dla chłopców;

jako przedmioty nadobowiązkowe:

d) gimnastyka i taniec;
e) nauka obcych języków.

Art. 9.

Plany nauki zostaną wygotowane dla każdej pojedynczej szkoły wydziałowej w sposób ustawami przypisany, mając na uwadze praktyczny cel szkoły, i stosunki w których uczniowie prawdopodobnie żyć będą.

Teraz istniejące szkoły wydziałowe dla chłopców zostaną w przeciągu czterech lat najdalej zwinięte, albo przemienione w nowe szkoły wydziałowe w charakterze przemysłowym albo rolniczym.

Nauka w szkołach wydziałowych dla chłopców będzie się stawać coraz bardziej praktyczną w miarę postępu swojego.

Art. 10.

Praktyczne kursa specyalne mogą być połączone z szkołami wydziałowemi.

Art. 11.

Kursa dla dorosłych mające na celu dalsze rozwinięcie wiadomości nabytych w szkole ludowej, mogą powstać w miejscach, gdzie istnieją szkoły ludowe. Nauczyciele, którzy będą nauki na tych kursach udzielać, mają za to prawo do osobnej nagrody.

Art. 12.

Polecam wykonanie niniejszej ustawy Mojemu Ministrowi oświecenia.

Wnioskodawca:
Wojciech Dzieduszycki.

Mieczysław Rey, Jerzy Czartoryski, Wierzbicki, Stan. Stadnicki, Władysław Struskiewicz, Z. Dembowski, Jaworski, W. Sapieha, Matkowski, Zawadzki, Dzieduszycki Tadeusz, R. Czartoryski, A. Czaykowski, Mieroszowski, ks. Dr. Kopyciński, Abrahamowicz, Czesław Lasocki, Onyszkiewicz, Władysław Koziebrodzki, Małecki, S. Badeni, Gorayski, St. Tarnowski senior, St. Tarnowski junior, Wład. Wolański, Weissmann, Romanowicz.

Z Związkowa Drukarnia we Lwowie.